

POSTANOWIENIE

Dnia 22 września 2016 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Irena Gromska-Szuster

w sprawie z powództwa Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów przeciwko Bank (...) S.A. w W.

o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 22 września 2016 r.,
na skutek skargi kasacyjnej strony pozwanej
od wyroku Sądu Apelacyjnego
z dnia 21 kwietnia 2015 r., sygn. akt VI ACa (...),

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 21 kwietnia 2015 r. Sąd Apelacyjny w W. oddalił apelację pozwanego Bank (...) S.A. w W. od wyroku Sądu pierwszej instancji uznającego za niedozwolone między innymi postanowienie wzorca umowy pt. „Regulamin otwierania i prowadzenia rachunku oszczędnościowego Indywidualnego Konta Emerytalnego IKE lokata w Bank (...)”, w którym stwierdzono, że: „Zmiany wysokości opłat i prowizji uzależnione są w szczególności od zmiany warunków cenowych na rynku międzybankowym, polityki finansowej Bank (...) oraz

poziomu ponoszonych przez Bank (...) kosztów obsługi operacji, w tym od mających wpływ na ten poziom parametrów rynkowych takich jak: stopa inflacji, kursy walutowe, referencyjne stawki oprocentowania ustalane przez NBP".

Sądy obu instancji uznały, że postanowienie to jest sprzeczne z dobrymi obyczajami i w sposób rażący narusza interes konsumentów wprowadzając możliwość jednostronnej, dowolnej zmiany treści umowy przez Bank bez wyczerpującego wskazania w Regulaminie ważnych przyczyn uzasadniających taką zmianę. Jednocześnie Sądy stwierdziły, że przewidziana w Regulaminie możliwość wypowiedzenia przez posiadacza umowy w razie zmiany przez Bank wysokości opłat nie uchyla niedozwolonego charakteru zakwestionowanego postanowienia, gdyż możliwość wypowiedzenia przez posiadacza rachunku umowy może być w istocie iluzoryczna, jako w wielu sytuacja bardzo dla niego niekorzystna i sprzeczna z jego interesem finansowym. Sąd drugiej instancji odnosząc się do zarzutów apelacyjnych stwierdził, że nie podważa tego stanowiska okoliczność, iż Sąd Apelacyjny w innych sprawach uznał możliwość wypowiedzenia umowy przez klienta za uchylającą niedozwolony charakter takiej klauzuli, bowiem wyroki te dotyczyły innych usług. Także postanowienia art. 3 ust. 3 Dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich (Dz. U. UE. L. 1993.95.29., ze zm. - dalej: „Dyrektywa 93/13/EWG”) nie zmieniają tej oceny, gdyż Dyrektywa nie ogranicza państw członkowskich w możliwości zapewnienia konsumentom wyższego poziomu bezpieczeństwa i wprowadzenia w przepisach krajowych bardziej restrykcyjnych warunków ochrony konsumenckiej.

W skardze kasacyjnej strona pozwana, jako uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania, wskazała na potrzebę wykładni art. 385¹ § 1 k.c. ze względu na rozbieżności w orzecznictwie i konieczność wyjaśnienia, czy dopuszczalne jest uznanie za niedozwolone postanowienia wzorca umowy przewidującego uprawnienie dostawcy usług finansowych do jednostronnego dokonywania zmian wysokości opłat i prowizji umowy rachunku bankowego zawartej na czas nieokreślony, pod warunkiem, że dostawca ten będzie zobowiązany do uprzedniego poinformowania konsumenta, który uzyska prawo rozwiązania umowy, czy też należy uznać, że przyznanie konsumentowi prawa do

rozwiązania umowy rachunku bankowego zawartej na czas nieokreślony w razie zmiany umowy przez zmianę wysokości opłat i prowizji pozostaje bez znaczenia dla oceny charakteru prawnego postanowienia wzorca umowy przewidującego uprawnienie dostawcy usług finansowych dla takiej zmiany.

Skarżąca wskazała także na występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego: czy prawo konsumenta wypowiedzenia umowy rachunku bankowego zawartej na czas nieokreślony w wystarczającym stopniu zapewnia równowagę kontraktową stron umowy, na którą wpływa przyznane dostawcy usług finansowych prawo do zmiany tej umowy w zakresie prowizji i opłat bankowych, a co za tym idzie prawa i obowiązki konsumenta nie są ukształtowane w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami i nie ma miejsca rażące naruszenie interesów konsumenta oraz czy w procesie wykładni art. 385¹ § 1 k.c. sądy orzekające powinny uwzględniać unormowania Dyrektywy Rady 93/13/EWG, w szczególności art. 3 ust. 3 i pkt 2 lit. b) załącznika do Dyrektywy, czy też treść art. 385¹ § 1 k.c., jako normy zupełnej, w procesie jej wykładni nie wymaga odwołania się do Dyrektywy?

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Analiza uzasadnienia wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania prowadzi do oceny, że skarżąca nie wykazała istnienia przesłanek przedsądu, na które się powołała.

Odwołując się do przesłanki przedsądu przewidzianej w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. i wskazując na konieczność wykładni art. 385¹ § 1 k.c. ze względu na występującą w tym zakresie rozbieżność w orzecznictwie sądów nie wykazała, że przedstawione przez nią wyroki są rozbieżne ze względu na różną wykładnię powyższego przepisu dokonaną przez sądy w tych sprawach we wskazanym przez nią zakresie. Wszystkie te wyroki zapadły bowiem w odmiennych stanach faktycznych i przy różnej treści zakwestionowanych postanowień wzorca umów. Wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 23 sierpnia 2011 r. VI ACa 259/11 dotyczył wzorca umowy prowadzenia darmowego konta w sklepie internetowym oraz jednostronnej zmiany tej umowy przez administratora. Wyrok tego samego Sądu z dnia 10 maja 2013 r. VI ACa 1431/12 dotyczył natomiast umowy ubezpieczenia na życie zawartej na okres jednego roku oraz możliwości

i warunków jej przedłużenia, a w razie ich nie przyjęcia przez klienta, rozwiązania umowy. Były to zatem orzeczenia i stanowiska Sądów wyrażone na tle innych stanów faktycznych i innych zakwestionowanych postanowień wzorca umowy. Natomiast wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 14 lipca 2011 r. VI ACA 74/11 dotyczył wprawdzie także usług bankowych i odnosił się do klauzuli zastrzegającej dla Banku prawo zmiany tabeli prowizji i opłat w czasie obowiązywania umowy kredytu, jednak postanowienie to wyczerpująco i enumeratywnie wymieniało wszystkie okoliczności, które mogły być przyczyną takiej zmiany. Zawierało więc te elementy, których brak w postanowieniu zakwestionowanym w niniejszej sprawie stał się przyczyną uznania go za niedozwolone. W istocie różne wyroki jakie zapadły w tych sprawach nie wynikały z dokonania przez Sądy odmiennej wykładni art. 385¹ k.c. we wskazanym przez skarżącą zakresie, lecz z zastosowania tego przepisu do różnych stanów faktycznych, odmiennych niż stan faktyczny niniejszej sprawy, a nie ma podstaw do uznania, że występuje przesłanka przedsądu przewidziana w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c., jeżeli odmienne wyroki sądów zapadły wprawdzie przy zastosowaniu tego samego przepisu, ale w różnych stanach faktycznych.

Należy także podkreślić, odnosząc się również do drugiej wskazanej przesłanki przedsądu i pierwszego z przedstawionych w jej ramach zagadnienia prawnego, że w doktrynie i orzecznictwie jednolicie przyjmuje się dopuszczalność zastrzeżenia jednostronnej zmiany treści umowy, jednak pod warunkiem uprzedniego zamieszczenia w umowie postanowienia uprawniającego do takiego działania oraz wyczerpującego określenia ważnych powodów umożliwiających taką zmianę (porównaj między innymi uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 3 lipca 1991 r. III CZP 59/91, uchwałę siedmiu sędziów tego Sądu z dnia 6 maja 1992 r. III CZP 141/09 oraz wyroki z dnia 5 kwietnia 2002 r. II CKN 933/99 i z dnia 15 lutego 2013 r. I CSK 313/12). Nie istnieje zatem potrzeba ponownego zajęcia stanowiska przez Sąd Najwyższy w tej kwestii.

Nie występuje również w sprawie drugie wskazane przez skarżącą zagadnienie prawne. Nie ulega bowiem wątpliwości, że zaskarżony wzorec umowy nie zawierał klauzuli wskazanej w pkt 2 lit. b) załącznika do art. 3 ust. 3 Dyrektywy Rady 93/13/EWG, w szczególności nie zawierał postanowienia, że

możliwość zamiany stopy procentowej zachodzi tylko wtedy, gdy istnieją uzasadnione przyczyny takiego postępowania - co zakłada wyczerpujące wskazanie w umowie takich przyczyn - jak również nie zawierał postanowienia zobowiązującego bank do jak najszybszego powiadomienia drugiej strony umowy o zmianie stopy procentowej.

Biorąc wszystko to pod uwagę Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, nie znajdując także okoliczności, które w ramach przedsądu obowiązany jest brać pod uwagę z urzędu.

Sąd nie zasądził na rzecz strony powodowej zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego, bowiem zawarty w odpowiedzi na skargę kasacyjną wniosek o zasądzenie tych kosztów dotyczył tylko przypadku wydania orzeczenia o oddaleniu skargi kasacyjnej i nie obejmował sytuacji odmowy przyjęcia skargi do rozpoznania, a więc orzeczenia, jakie zapadło w sprawie.

jw

r.g.